

นิมิตถาวนา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๑๓๖๖. เรื่อง “นั่งสมาธิ นิมิตที่ทำให้ใจกำหนด และนิมิตที่สงบระงับความ
กำหนดนั้น นิมิตที่ทำให้ใจกำหนด นิมิตที่ทำให้ใจสงบระงับ”

(นี่ปัญหาเขาถามนะ)

กราบนมัสการ กราบเรียนถามว่า มีอยู่ช่วงหนึ่งผมนั่งสมาธิแล้วปรากฏภาพนิมิตแปลก
ประหลาด เห็นชายหญิงสมสู่กัน ทั้งๆ ที่ในสมาธิเรามีความสงบแล้ว แต่รู้สึกว่ามีใจมันฟู มัน
พอใจในภาพลักษณะที่ปรากฏในนิมิตนั้น สักพักภาพนิมิตนั้นก็เปลี่ยนแปลง เห็นมันเป็นร่างศพ
เน่าๆ สมสู่กัน จากที่มันพอใจ ความรู้สึกมันลดลง ความรู้สึกมันค่อยๆ ขยับหดตัวลงจนรู้สึกว่ามัน
สงบ มันสงบอยู่อย่างนั้น แต่มันไม่เบื่อหน่าย ความรู้สึกในความสงบนั้นแน่นเข้าไปอีก มันแน่น
หนากว่าเดิม แล้วภาพศพสมสู่กันก็หายไป

สักพักก็เกิดนิมิตเห็นพระศิวคล้าๆ เหมือนแขกอินเดียอวบๆ ไม่สูง ไม่ดำ ท่านเดินเข้ามาหา
ข้างๆ มีผู้หญิงสวยมาก ในนิมิตนั้นท่านชี้ให้เรามอง พอเรามองตามมือท่าน เหมือนมันทะลุหนัง
เลย เห็นเนื้อ เห็นกระดูก ท่านก็หัวเราะพูดว่า “มองผู้หญิง อย่ามองเลยหนัง”

แต่แปลก พอเราเห็นเนื้อ เห็นกระดูก พอภาพกลับมาที่ผู้หญิงสวย ผมกลับมองเห็นเขาเป็น
ธรรมดา ความรู้สึกคือมันธรรมดาไป ผมเลยขอเรียนถามดังนี้

๑. การที่เราเห็นภาพนิมิตชายหญิงสมสู่กันแล้วเกิดความยินดี เป็นบาปไหม

๒. เพราะเหตุใดนิมิตถึงเปลี่ยนแปลงไปเอง

๓. เมื่อนิมิตปรากฏ ผมวางคำภาวนา เมื่อนิมิตหาย ผมนึกภาวนา ทำภาวนาต่อไป เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่

ตอบ : นี่คำถาม เห็นไหม เห็นนิมิตเลย พอเห็นนิมิตขึ้นไป เราก็มืดใจ เราจะเอาที่ อารัมภบทก่อน อารัมภบทมันมีแง่มุมเยอะมาก แ่งมุมเยอะมากกว่า “ผมนั่งสมาธิไป เกิดนิมิตที่ แปลกประหลาด เห็นชายหญิงสมสู่กัน”

เราบอกเห็นชายหญิงสมสู่กันมันเป็นนิมิตที่ประหลาด มันเป็นนิมิตที่ประหลาด บางคน เห็นนิมิต จะเห็นผีหนัง เห็นกระดูก เห็นตับไตไส้พุง เห็นภาพ เห็นคนเดินมา เห็นร้อยแปด นิมิต ก็คือนิมิต

ถ้านิมิตคือนิมิต ทีนี้มันก็อยู่ที่จริตนิสัยของคน ถ้าเป็นนิมิตภาวนานะ มันเป็นนิมิตที่ดี นิมิต ที่ดีคือเรามีสติปัญญาที่เห็น แต่ภาพนิมิต ถ้าคนเสพยาบ้า พอเสพยาบ้าแล้วจิตมันหลอน มันก็เห็น ของมันเหมือนกัน ถ้ามันเห็น คุณติ ตอนนี้อยู่ที่จิตหลอนๆ เขาจะฆ่าคน เขาระแวงนะ ระแวงว่าคน นั้นจะมาฆ่าเขา คนนี้จะมาฆ่าเขา นั่นเขาเห็นอะไรนะ นั่นเขาก็เห็นเหมือนกัน แต่ว่าจะเป็นนิมิต ไหม? ไม่ใช่ ไม่ใช่เพราะอะไร เพราะเขาไม่มีสติ เขาไม่มีสตินะ เขาไม่มีสติเพราะว่าเขาหลอนภาพ จิตเขาหลอน พอจิตเขาหลอน เขาเห็นอะไรเขามีแต่ความตกใจ คำว่า “ตกใจ” ความตกใจ ความ เสียวหาย ถ้าอย่างนั้นมันผิดพลาด มันเป็นมิจจา

แต่ถ้าเป็นสัมมา ถ้าจิตเราสงบ พอจิตเราสงบนะ ถ้าเราเห็นนิมิต ถ้าเห็นนิมิต เห็นเป็นหญิง กับชายสมสู่กัน ถ้าสมสู่กันแล้วมันก็แปลก มันแปลก ทั้งๆ ที่ว่าสมสู่กัน จิตมันก็ฟู เพราะอะไร เพราะกำลังสมาธิเรายังไม่เข้มแข็ง มันก็มีความรับรู้ไป เห็นหญิงชายเขาสมสู่กัน จิตใจมันก็ฟู ขึ้นมารู้ มันรับรู้อารมณ์นั้น เพราะมันเป็นสัญชาตญาณของจิต สัญชาตญาณของจิต เรื่องกาม มันฝังอยู่ในสัญชาตญาณอยู่แล้ว พออย่างนั้นปั๊บ มันก็รับรู้ รับรู้ไป จิตมันก็ฟู ถ้าจิตมันฟู จิตฟู ส่วนจิตฟูสิ

เขาบอกว่ามันประหลาดไป นิมิตมันประหลาด ถ้านิมิตโดยทั่วไป คำว่า “นิมิต” นะ ถ้าเป็น นิมิตภาวนา เขาถามว่านิมิตภาวนามันเปลี่ยนแปลงได้ๆ

เปลี่ยนแปลงได้เพราะจิตมันดิ้น สสมาธิมันแข็งขึ้น สสมาธิมีกำลังมากขึ้น สิ่งที่นิมิตที่
 อีลุ่ยลุ่ยแฉก นิมิตที่มันจะออกนอกกลุ่มนอกทาง มันก็จะเข้ามาสู่ทาง นิมิตมันมีทั้งนั้นแหละ สมมุติว่า
 มีนิมิตใช้ไหม แล้วเราเห็นภาพ เช่น เห็นเทวดา เห็นอินทร์ เห็นพรหม เห็นแล้วเราก็อากรู้ว่าอะไร
 เราไปถามใครก็ไม่รู้หรือทุกคนเห็นนิมิตแล้วจะไปถามครูบาอาจารย์ “ที่ผมเห็นคืออะไรครับ ที่
 ผมเห็นคืออะไรครับ”

ถ้าเราเห็นนิมิตปั๊บ เราถามกลับมาที่จิตเราเลย คือกลับมาถามที่จิตเลยว่าที่เห็นนั่นคืออะไร
 ถ้าเราเห็นจริง เหมือนกับเราเห็นภาพสิ่งใดก็ได้แล้วแต่ เราขี้ตาเลย พอขี้ตา ถ้าภาพมันชัดเจนมัน
 จะเห็นอย่างนั้น ถ้าเราขี้ตา ถ้าเป็นภาพลวงตา ไม่มี จบแล้ว

ถ้านิมิต นิมิตนะ มันอยู่ที่กำลังจิตของคนมันเข้มแข็งหรืออ่อนแอ คุณติ คุณเด็ก เด็กมัน
 ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้หรือ เด็กมันช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องมีพี่เลี้ยง ต้องมีพ่อแม่ดูแลมัน อย่าง
 พวกเราต้องมีพี่เลี้ยงไหม มาเองก็ได้ กลับเองก็ได้ จิตถ้ามีกำลังแล้วมันเหมือนกับเรามีกำลัง เราจะ
 ไปเองก็ได้ กลับเองก็ได้ แต่ถ้าจิตมันเห็นใหม่ๆ เห็นเริ่มต้นใหม่ๆ มันเหมือนเด็กอ่อน เด็กอ่อน
 เด็กมันต้องมีพี่เลี้ยงมัน พี่เลี้ยงมันคืออะไร? พี่เลี้ยงมันคือสติไง พี่เลี้ยงคือมีสติควบคุมให้ดีขึ้นมา
 เห็นสิ่งใดแล้ว เด็กอ่อนยังไม่เข้าใจสิ่งใด ถามเลย ถามพี่เลี้ยง สติถามมาที่จิต สิ่งนั้นมันจะจบเลย
 ถ้าจบเลย

แต่ถ้ามันเป็นจริงของมัน เป็นจริงของมัน ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนา เขาจะไปรู้ไปเห็นอะไร
 ต่างๆ เขาู้เห็นโดยธรรมชาติเลย แล้วเขาู้ของเขาได้ อันนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง มันไม่ใช่นิมิตเข้ามา
 เพื่อสู่การเป็นนิมิตภาวนา

ถ้านิมิตภาวนานะ จะเกิดนิมิตสิ่งใด เราพิจารณาเลย พอพิจารณา ถ้าพิจารณามันจะ
 เปลี่ยนแปลง แต่ถ้าเราไม่มีสติ สติเราไม่มี ปัญญาเราไม่พอ เราพิจารณาของเราเอง มัน
 เปลี่ยนแปลงเอง

“จากจิตที่เห็นผู้หญิงกับผู้ชายสมสู่กัน ลักพักหนึ่ง นิมิตมันเปลี่ยนแปลง เห็นเป็นภาพเป็น
 ร่างศพเน่าๆ สมสู่กัน ความพอใจมันก็เริ่มหดหู่ เริ่มหดลง มันค่อยๆ เริ่มขยับตัวหดลง”

ความรู้สึกจากที่เห็นหญิงชายเขาสมสู่กัน พอจิตมันมีกำลัง พอจิตมีกำลัง เห็นเป็นซากศพ สมสู่กันแล้ว จากที่เป็นหญิงชายสมสู่กัน หญิงชายสมสู่กันนั้นเป็นเรื่องหนึ่งนะ เพราะภาพมันเป็น สมมุติที่ว่าเป็นหญิงชาย เราแบ่งแยกได้เป็นหญิงชาย แต่ซากศพมันสมสู่กันละ แล้วซากศพที่เน่าๆ ซากศพที่เน่าๆ สมสู่กัน จิตใจมันก็เริ่มส่ารอกเริ่มคลายไป นิมิตภาวนามันเป็นแบบนี้

นี่ไง ที่บอกมันเป็นไตรลักษณ์ๆ มันเป็นเพราะเหตุใด

เราเห็นนิมิตเป็นอุคคหนิมิต ถ้าเราพิจารณาไป มันเป็นวิภาคะ มันแยกส่วนขยายส่วน ถ้ามี กำลัง จิตมันจะเป็นไป ถ้าไม่มีกำลัง จิตไม่เป็น จิตไม่เป็น ถ้านิมิตอยู่อย่างไร นิมิตไม่ใช่ละเอียดเข้ามา นะ มันจะดึงให้หายออกไปด้วย ดึงให้หายออกไปมันก็ออกมาเป็นเรื่องปกติเลย เป็นเรื่อง สามัญสำนึกเลย

ฉะนั้น ถ้าจิตมันดี จิตที่มีสติ มันไม่เป็นมิจฉา ถ้าเป็นมิจฉามันจะส่งออก ถ้าเป็นสัมมา สัมมา เราตั้งสติไว้ ถ้ากำหนดพุทโธหรืออานาปานสติ ถ้าจิตมันสงบแล้วถ้ามันเห็นนะ ถ้าเห็น เรา มีสติไว้ มีสติไว้ ถ้ามันเห็น เราก็คูสิ่งนั้น ถ้ากำลังมันมี มันเปลี่ยน จากหญิงชายสมสู่กันกลายเป็น ซากศพเน่าๆ สมสู่กัน นี่ไง พอมันเปลี่ยนแปลง ถ้าจิตมีกำลังมันจะเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลง มัน เปลี่ยนแปลงได้ มันเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปจนจะเข้าสู่ไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์คือการย่อยสลาย จาก หญิงชายเป็นซากศพ จากซากศพมันจะย่อยสลาย มันจะเน่าเปื่อยไป

ที่นี้เน่าเปื่อยไป ธรรมดาคนที่เห็นนิมิตเขาก็เห็นแต่หญิงหรือชาย หรือเห็นเป็นนอสุกะ เห็น เป็นก้อนเนื้อ เห็นเป็นต่างๆ แต่ที่มันไปเห็นเป็นหญิงชายสมสู่กัน มันก็เป็นดีเอ็นเอทางจิตใจ นี่ ภาวนา จิตของใครมีอำนาจาสนาทำมาอย่างไร แต่ที่มันเห็นหญิงชายสมสู่กัน พอเห็นหญิงชาย สมสู่กัน พิจารณาต่อเนื่องเข้าไปกลายเป็นซากศพสมสู่กัน พอซากศพสมสู่กัน มันเห็นแล้วมันหด ตัวเข้ามา มันสงบลง แต่มันไม่เขื่อง่าย ความรู้สึกนั้นสงบลงและแน่นเข้ามา มันแน่นมาก กว่าเดิมแล้วเห็นภาพซากศพที่สมสู่กันหายไป

คนเรามันทำสิ่งใดก็แล้วแต่ มันไม่จบสิ้นกระบวนการของมัน แต่เราก็ทำงานเป็น งานของ เรา เราทำได้แล้ว แต่งานของเรายังไม่จบ ถ้างานของเราไม่จบ พอมันวางงานอย่างนี้ปั๊บ มันต้อง กลับไป กลับไปพุทโธ กลับไปอานาปานสติ กลับไปปัญญาอบรมสมาธิ เพราะสมาธิใช้หมดแล้ว เงินเดือนเดือนนี้เราผ่อนรถ ผ่อนบ้านหมดเลย ไม่มีเงินใช้ แล้วจะเอาเงินที่ไหนใช้ละ เอาเงินที่ไหน

ใช้ นี่พิจารณาไปแล้วมันก็จบแล้ว เงินเดือนเดือนนี้ผ่อนบ้าน ผ่อนรถหมดแล้ว ต้องไปกู้นอกระบบมาใช้ นั่นพูดถึงกู้นอกระบบนะ นี่พูดถึงทางโลก

แต่ถ้าจิตละ ไปกู้ยืมจากใคร? ไม่มี ถ้ามันใช้จ่ายหมดแล้ว ถ้ากาวนาอย่างนี้ ถ้าคนกาวนาไม่มีครูบาอาจารย์นะ “ก็จิตเราสงบแล้ว เราเห็นนิมิตแล้ว เราพิจารณาแล้ว เห็นซากศพแล้ว แล้วมันก็หายไปแล้ว แล้วทำอะไรต่อ ทำอย่างไรต่อ”

ก็กลับมาที่พุทธโง่ กลับมาที่ทำความเข้าใจใจ ให้ใจมันสงบมากขึ้นแล้วหม่อมไป หม่อมไปอย่างนี้

พิจารณาไปแล้วกระบวนการ คำถามมันชัดเจนมาก ชัดเจนว่า จากเห็นหญิงชายสมสู่กันคือมันนิมิตหายๆ แล้วจิตใจมีกำลังขึ้นมา มันเปลี่ยนแปลง จากอुकคหนิมิตเป็นวิภาคะ จากหญิงชายแปรสภาพ แปรสภาพเป็นซากศพ เป็นซากศพต้องมีสติมีปัญญาเข้าไป มันจะแปรสภาพให้ย่อยสลายให้ดูเลย ให้มันเบือยหน้า ให้มันเป็นสิ่งที่น่าเบือหน้า แต่ที่มันน่าเบือหน้า แต่ที่มันไม่เบือหน้า ตรงที่มันไม่เบือหน้า

ถ้ามันเบือหน้า กระบวนการมันสิ้นสุดไปมันจะเบือหน้า มันเบือหน้าเพราะอะไร ใครอยากไปหยิบฉวยเอาไอ้พวกซากศพ ไอ้ของเน่า ของที่มันน่าขยะแขยง ใครจะเอามือไปจับ ใครอยากได้ของเน่าของเสีย ใครอยากได้ ไม่มีใครอยากได้หรอก

แต่ถ้าจิตใจมันต่อเนื่องไป มันจะต่อเนื่องไป มันจะเบือหน้า มันจะเบือหน้า มันจะปล่อยวาง ถ้าปล่อยวาง แต่ที่กระบวนการมันตัดใจ คือกำลังเรามีเท่านี้ พอกำลังเรามีเท่านี้ มันไม่เบือหน้า แล้วมันแคว้นหายไป หายไปนะ นี่เป็นนิมิตขั้นหนึ่งนะ นี่เป็นการภาวนารอบหนึ่ง

รอบต่อไปนะ “สักพักหนึ่งก็เกิดนิมิตเห็นพระศิวคล้าๆ เหมือนแขกอินเดียอวบๆ ไม่สูง ไม่ต่ำ ท่านเดินเข้ามาหา ข้างๆ มีผู้หญิงที่สวยงาม ในนิมิตนั้นท่านชี้ให้เรามองไป พอเรามองไปที่มือท่าน เหมือนมันทะลุหนังเลย เห็นเนื้อ เห็นกระดูก”

นิมิตมันเห็นแล้ว เห็นไหม เพราะระหว่างพระ พระนี้เป็นสมณะ พระนี้เป็นสมณะ มันเหมือนธรรมชาติ ผู้หญิงนั้นเหมือนกิเลส ผู้หญิงนั้นใช่! ใจไหม โทษนะ หญิงก็คิดชาย ชายก็คิดหญิงเป็น

เรื่องธรรมดา พอหญิงเห็นชายที่พอใจ หญิงก็ต้องมีอารมณ์ไปตามนั้น ชายเห็นหญิงที่พอใจ ก็ต้องไปตามอารมณ์นั้น นี่ตัวแทนที่ให้เห็นภาวนา

แต่พระ พระที่มา แล้วมีผู้หญิงมาข้างๆ แล้วพระชี้ให้มอง ชี้ให้มองผู้หญิงนั้น ผู้หญิงนั้นสวยมาก ผู้หญิงนั้นสวยมาก เขาบอกว่าผู้หญิงนั้นสวยมาก แต่พอมองไปแล้วทำไมมันทะลุหนังเข้าไปล่ะ มันทะลุหนังเข้าไปเลย ถ้ามันทะลุหนังนะ ทะลุหนังก็เห็นเนื้อแดงๆ ใจ เห็นเนื้อแดงๆ เห็นกระดูกเลย แสดงว่าจิตมันพอมีกำลัง มองไปมันจะเห็นอย่างนั้น

แล้วสักพักหนึ่งท่านก็หัวเราะพูดว่าให้มองที่หนังสิ อย่ามองที่มันทะลุเข้าไป แต่มันก็ทะลุเข้าไปแล้ว จิตมันทะลุเข้าไป พอมองมันทะลุเข้าไปเลย พอทะลุเข้าไปนะ ถ้าคนภาวนาเป็นจะเข้าใจเรื่องอย่างนี้ได้ เวลาครูบาอาจารย์ท่านภาวนาของท่านนะ ถ้าจิตสงบ หลวงตาท่านบอกเห็นหมดเลย นั่งกันอยู่อย่างนี้ เลือดแดงๆ หมดเลย

มองไป ถ้ามองไปนะ มองไปเราเห็นผิวหนัง เห็นเป็นมนุษย์ใช่ไหม แต่ถ้าสมาธิๆ เห็นดับไตได้พุ่งมันทะลุเข้าไปเลย มันทะลุได้ มีคนทำได้เยอะมาก แต่ต้องทำได้จริงนะ อย่าโกหก อย่าจำคำพูดของครูบาอาจารย์มาแล้วเคลมว่าเป็นของตัวเอง ถ้าเคลมว่าเป็นของตัวเอง มันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงมันจะเข้าใจได้

เขาบอกพระเจ้าหัวเราะ พระเจ้าหัวเราะแล้วพูดว่าอย่ามองเลยหนังเข้าไปสิ แต่แปลก พอเราเห็นใช่ไหม พอมีสติขึ้นมา พอมีสติเห็นเนื้อ เห็นกระดูก พอเห็นภาพที่เป็นผู้หญิงสวย ผมกลับมองเห็นเขาเป็นเรื่องธรรมดา

นี่ถ้ามีสติปัญญา มันเรื่องธรรมดา เรื่องธรรมดา มันสมมุติทั้งนั้นนะ มันสมมุติ มันแค่ผิวหนัง จากลอกผิวหนังออกแล้ว เนื้อก็คือเนื้อเหมือนกัน กระดูกก็คือกระดูกเหมือนกัน ไม่มีสิ่งใดแตกต่างกันเลย แต่เวลาผิวหนัง แล้วสมมุติเป็นหญิงเป็นชาย

ฉะนั้น พอมองเห็น เขาบอกเห็นเป็นเรื่องธรรมดา

จิตใจอย่างนี้ใช้ได้ จิตใจใช้ได้ จิตใจ เพราะถ้าภาวนาแล้วมันจะมีคุณธรรมอย่างนี้ ถ้ามันมองไปแล้วมันก็เป็นเรื่องสมมุติบัญญัติใจ มันเป็นเรื่องสมมุติบัญญัติที่มันเป็นข้อเท็จจริงอย่างนั้น

อย่างเช่นเราพิจารณาธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ มันที่ธาตุ ๔ ของเรานี้แหละ แล้วใครเข้าไปยึด ละ ใครเข้าไปยึด ถ้าใครเข้าไปยึด จิตถ้ามันมีกิเลสอยู่ มันก็เข้าไปยึด แต่ถ้าเราพิจารณาของเราแล้ว ถ้ามันมีปัญญาขึ้นมาแล้ว จิตมันรู้เท่าแล้วมันก็ปล่อยวาง ปล่อยวาง ก็มันเป็นเรื่องจริงของมัน นี่ ความจริงมันเป็นแบบนั้น แต่เพราะตัณหาความทะยานอยาก กิเลสตัณหาความทะยานอยากมันล้น ฝั่งไปเองต่างหาก มันมองเลยไปกว่านั้นไง

ฉะนั้น พอมันไม่มองเลยไปกว่านั้น พระยืมๆ แล้วบอกว่าให้ดูที่หนังสือ อย่าให้มันทะลุเข้าไป

คำว่า “ทะลุเข้าไป” ถ้าจิตมีกำลัง จิตมีกำลัง มันแก่กล้า มันจะทะลุเข้าไป ถ้าทะลุเข้าไป มัน ทะลุนะ ถ้าทะลุเข้าไป มันมองเห็น ถ้าทะลุเข้าไปแล้วถ้ามีสติปัญญายับยั้งไว้แค่นั้น แล้วมองให้เป็นไตรลักษณ์ก็ยังได้ แต่ถ้าไม่มีสติปัญญา พอทะลุเข้าไปแล้ว ทะลุก็ทะลุเข้าไป มันเห็นอย่าง นั้นนะ ถ้าเห็นอย่างนั้น มันไม่ลงสู่มัชฌิมาปฏิปทา

ถ้ามัชฌิมาปฏิปทา หมายถึงว่า มองเห็น มันจับของมัน แล้วขยายให้มันเป็นไตรลักษณ์ ถ้า เป็นไตรลักษณ์ พอเป็นไตรลักษณ์ขึ้นมา มันก็ย่อยสลายหมดต่อหน้า มันไม่มีสิ่งใดต่อหน้า มันรวม หมด มันปล่อยแล้ววางหมด ถ้าปล่อยแล้ววางหมด มันเป็นเรื่องหนึ่ง อันนี้ถ้ามันเป็นจริงนะ ถ้า มันเป็นจริงแล้ว หมายถึงว่า ปฏิบัติได้จริง

ฉะนั้น พอจิตมันมีสติปัญญา เพราะพระเจ้าบอกว่าให้มองที่หนังสือ เราก็มีสติกลับมาดู มอง ที่หนังสือ พอมองที่หนังสือมันมองด้วยสติมองด้วยปัญญา พอมองด้วยสติมองด้วยปัญญา ผมก็เลยเห็น เป็นของธรรมดา ธรรมดา แต่มันก็ยังไม่ปล่อย

แต่ถ้าที่แรกเรามองไป เพราะเรากำหนดพุทโธๆ มา เห็นหญิงชายสมสู่กันเป็นรอบหนึ่ง แล้วพิจารณาต่อเนื่องกันไป เห็นหญิงกับชายนั้นแปรสภาพเป็นศพของเน่าของเปื่อย ถ้าเรา พิจารณาต่อไป เห็นเป็นพระเดินเข้ามา พระเป็นตัวแทนของธรรม สิ่งที่เป็นผู้หญิงเป็นตัวแทนของ กิเลสที่มันจะล่อหัวใจของเราไป แล้วพระนั้นก็ยิ่งเตือน ธรรมะเตือนให้มองที่ผิวหนัง ให้มองที่ ผิวหนัง แล้วมองที่ผิวหนังมันก็ฝึกสติเรา ทำให้สติเรา ทำให้สมาธิเรามีกำลัง พอสติ สมาธิเรามี เรา ก็ไม่มองทะลุ ทะลุคือมันอึดติดกิลมถานุโยค คือไปอีกส่วนหนึ่ง แต่ถ้ามองเป็นของสวยของงาม มัน ก็เป็นกามสุขัลลิกานุโยค มันก็ไม่มัชฌิมาปฏิปทา

แต่ถ้ามีขณิมาปฏิปทา พอมองไปนะ เห็นเป็นธรรมดา แต่มันก็ยังไม่รวม มันยังไม่รวม มันยังไม่ปล่อย ไม่ปล่อย มันไม่เป็นอิสระ เราพิจารณาซ้ำของเราไป การทำอย่างนี้พิจารณาซ้ำ

เราจะบอกว่า สิ่งทีภาวนามันเห็นชัดๆ เวลานิमितมันเกิด นิมิตมันก็เกิด ฉะนั้น คนทีภาวนาไม่เป็นบอกว่า “ติดนิมิตๆ พุทโธเป็นสมณะแล้วติดนิมิต”

ก็นิมิตมันไปเห็นกาย เห็นภาพของกาย ถ้าเห็นกายก็เป็นสติปัฏฐาน ๔

สติปัฏฐาน ๔ เวลาเราปฏิบัติกันเราบอกว่า “ปฏิบัติในแนวสติปัฏฐาน ๔ ในแนวสติปัฏฐาน ๔” แล้วพอในแนวสติปัฏฐาน ๔ ไปเห็นตามความเป็นจริง บอกผิดได้อย่างไร ถ้าเห็นจริงๆ ถ้าเห็นกายจริงมันก็เห็นตามสติปัฏฐาน ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าตามความเป็นจริงมันก็คือนิมิตนั่นแหละ แต่นิมิตที่มันเป็นธรรม

แต่ถ้ามันเป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นธรรม คุณ อย่างคนที่เสพยาบ้าๆ จนจิตหลอน จิตหลอน เขาก็เห็นของเขา คำว่า “จิตหลอน” กับผู้ที่ปฏิบัติเห็นนิมิต เราเอามาเทียบเคียงกันได้ไหม เราเอามาว่าเป็นเหมือนกันได้ไหม? ไม่ได้เลย อีกอันหนึ่งมันเป็นเรื่องโลกๆ ทำให้เสียหาย ใอันนั้นต้องส่งโรงพยาบาล ต้องฟื้นฟูให้กลับมาเป็นปกติ อีกอันหนึ่งเขาพิจารณาของเขา พิจารณาธรรมของเขา เขาจะพ้นจากโลกไป นี้โลกกับธรรมมันแตกต่างกัน แต่ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์มาชี้แจง มันจะไม่เข้าใจเรื่องอย่างนี้ได้เลย

ถ้ามันเข้าใจเรื่องอย่างนี้ได้ มันใกล้ชิดกัน ใกล้ชิดกันอันหนึ่งไปทางผิดไปเลย อันหนึ่งไปทางถูกหมดเลย ถ้าเป็นทางถูก เป็นทางถูก นิมิตภาวนาเป็นแบบนี้ มันพัฒนาขึ้นมา มันดีขึ้นมา

จากถ้าไปเห็น พอไปเห็นครั้งแรกมันก็บอกว่าอันนี้เป็นโลกๆ อันนี้มันเป็นเรื่องของโลก เรื่องของกาม แล้วเราไปเห็นอย่างนี้ได้อย่างไร เราเป็นคนสกปรกไหม เราเป็นคนจิตใจชั่วร้ายไหม มันแปลกใจ แต่ความจริงมันเป็นอย่างนั้นแหละ มันเป็นที่จริตของคน โทสจริต โมหจริต โลกจริต จิตนิสัยของคนมันเป็นแบบนั้น ถ้าเป็นแบบนั้น ถ้าเห็นก็คือเห็น ฉะนั้น ถ้าเห็นอย่างนั้นปั๊บ มันก็เป็นคำถามใจ

คำถาม “๑. การที่เห็นภาพนิมิตชายหญิงสมสู่กัน แล้วเกิดความยินดีเป็นบาปไหม”

ถ้าพูดอย่างนี้เป็นบาปไหม

เป็นบุญ เป็นบุญ ถ้าเป็นบาปนะ ในปัจจุบันนี้ คุณ เวลาตำรวจไปจับพระ ไปจับพระ โดยทั่วไป พระเสพยาบ้า พระคูนั่งเอ็กซ์ พระควิติโอหนังโป๊ นั่นละบาป ควิติโอหนังโป๊ หนังเอ็กซ์นั่นละ อันนั้นมันดูด้วยตาเนื้อ มันดูด้วยเรื่องกามราคะ มันดูไปแล้วมันเกิดอารมณ์ มันเกิดความรู้สึก นั่นละบาป นั่นละบาป ถ้าคูนั่งเอ็กซ์นั่นละบาป

แต่ในการภาวนา “เห็นภาพนิมิตชายหญิงสมสู่กัน เกิดความยินดีเป็นบาปไหม”

เป็นบุญ เป็นบุญ เป็นบุญเพราะมันเห็นขึ้นมาจากกรรม เห็นขึ้นจากการปฏิบัติ มันไม่ได้เอาเงินไปซื้อควิติโอหนังโป๊แล้วมานั่งดูกัน ถ้าไปซื้อควิติโอหนังโป๊มานั่งดู นั่นละบาป บาปเพราะอะไร บาปเพราะนั่นเป็นเรื่องของกามราคะ นั่นเป็นเรื่องของโลก

แต่นี้มันเป็นเรื่องของการปฏิบัติ ถ้าเรื่องของการปฏิบัติ มันปฏิเสธไม่ได้ว่าคุณจะเห็นสังขารในแง่มุมใด ถ้าเห็นสังขารในแง่มุมของเราเห็นจริง อันนี้คือบุญ บุญคืออะไร? บุญคือเรากำหนดจิตจนสงบเป็นสัมมาสมาธิ พอจิตเป็นสมาธิขึ้นมา จิตมันเห็นนิมิต พอจิตมันเห็นนิมิต เห็นนิมิตเป็นชายหญิงสมสู่กัน เห็นชายหญิงสมสู่กัน เขาสมสู่กันให้เราดู จิตมันเห็น เขาจะสอนจิต

สอนจิตว่า เขาสมสู่กัน สมสู่กันแบบนี้ สามัญสำนึกของโลกเขาสมสู่กัน แล้วถ้ามีสติมีปัญญา การสมสู่กันมันให้แต่โทษ การครองเรือนมันให้แต่โทษ เรื่องของกามราคะ กามคุณ ๕ มันเป็นเรื่องของโลกเขา ถ้าถือพรหมจรรย์ มันเป็นเรื่องของความทุกข์ความยาก แล้วพอสมสู่กัน สติมันมีกำลังขึ้นมา จากสมสู่กันกลายเป็นซากศพ ซากศพสมสู่กัน อันนี้มันเป็นการยืนยัน เป็นการยืนยันว่าการปฏิบัติมันมีการปฏิบัติจริง มันมีการรู้จริง ถ้ามีการปฏิบัติ การรู้จริงอย่างนี้ มันเป็นเรื่องถูกต้อง

ทีนี้เรื่องถูกต้อง ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์นะ

“การเห็นหญิงชายสมสู่กันเป็นบาปไหม”

ถ้าไปพูดข้างนอก “โอ้โฮ! พระองค์นี้บวชมาแล้วทำไมจิตใจหยาบช้าขนาดนี้ พระองค์นี้บวชมาแล้วทำไมเลวทรามได้ขนาดนี้” แต่ไม่รู้หรือว่านั่นล่ะเขาเข้าสู่อริยสัจ เขากำลังจะเข้าสู่สัจจะความจริง ถ้าการเข้าสู่สัจจะความจริง นี่มันมีครูบาอาจารย์อย่างไร ถ้าครูบาอาจารย์อย่างไร

เวลาเราปฏิบัติกัน ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาเราฝึกพลาดขึ้นไปแล้วเราทำอะไรไม่ได้ หลวงตานะ ท่านออกปฏิบัติครั้งแรก แล้วท่านสู้กับกิเลสไม่ได้ สู้กับกิเลสไม่ได้ คิดสิ่งใด กิเลสมัน ฟาดวงฟาดงานท่านนั่งน้ำตาตกเลย “ทำไมกิเลสมันเอาเราขนาดนี้ ทำไมกิเลสมันเอาเราขนาดนี้”

แล้วท่านก็คำ คำว่า “คำ” คืออาฆาตมันนะ “มึงเอาภูขนาดนี้ละ” คำเลยละ “แล้วคราวหน้ากูจะเอามึงบ้าง”

แล้วท่านก็พยายามไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันก็พยายามให้กำลังใจท่าน ท่านก็พยายามอดนอนผ่อนอาหาร สู้กับมัน พัดกับมันจนกว่ามันจะมีกำลังขึ้นมา ครูบาอาจารย์ของเราผ่านเรื่องอย่างนี้มาทั้งนั้นแหละ ถ้าผ่านเรื่องอย่างนี้มันจะเป็นการที่ครูบาอาจารย์เรายุกับครูบาอาจารย์ของเรา ท่านจะพูดเรื่องนี้ในวงกรรมฐาน ต้องให้เป็นจริงนะ ถ้ามันไม่เป็นจริง ไม่เป็นจริงนะ

อยู่กับหลวงปู่จวน หลวงปู่จวนนะ เวลาท่านปฏิบัติของท่าน ถ้าท่านจะสู้กับกามราคะของท่าน ท่านไปเอากระดูกข้าง เอากระดูกข้างมาผูกแขวนคอไว้ แล้วท่านฉันทมากใจ ท่านคายน้ำหมากออกมา มันก็เหมือนเลือด มีคนไปเห็นนะ อยู่ในประวัติหลวงปู่จวน ไปอ่านได้ มีคนเขาไปเห็น เขาก็ไปฟ้องหลวงปู่ขาว เพราะหลวงปู่มันฝากหลวงปู่จวนไว้กับหลวงปู่ขาว

หลวงปู่จวนท่านจะลงไปเที่ยวภูเก็ตกับหลวงปู่เทศก์ หลวงปู่ขาวบอกไม่ได้ ไม่ได้ จะเอาหลวงปู่จวนไปด้วย สุดท้ายแล้วหลวงปู่จวนท่านเป็นพระ ท่านอยากออกวิเวก ท่านอยากไป เพราะหมุกณะจะไปภูเก็ตกัน จนสุดท้ายหลวงปู่ขาวบอกไม่ได้หรือ หลวงปู่มันฝากท่านไว้กับผม หลวงปู่จวนยังต้องไปอยู่กับหลวงปู่ขาว หลวงปู่ขาวท่านดูแลหลวงปู่จวนมา ฉะนั้น หลวงปู่ขาวเป็นคนสอนมา สอนหลวงปู่จวนให้ท่านพิจารณาของท่าน

ฉะนั้น คนไปเห็นเข้าไม่รู้ ก็นึกว่าหลวงปู่จวนเป็นพระเสียดิ ไปฟ้องหลวงปู่ขาว หลวงปู่ขาวท่านนั่งหัวเราะเลยนะ เพราะท่านสอนไปเอง ท่านสอนของท่านเอง ท่านสอนไปเอง

ฉะนั้น เวลาเราทำอะไรผิดพลาด เราจะติตัวเราเอง เราจะตำ คำว่า “ตำ” คือว่าโต้ตอบกับกิเลสที่มันรุนแรง

ถ้าทางโลกบอก อู้อู! ทำไมจิตใจ จะบอกลามกก็จะว่าไปอีกแหละ คิดกันอย่างนั้นไง แต่ถ้าเป็นความจริงนะ กรณีอย่างนี้ถ้ามีครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงนะ มันจะเป็นจริงขึ้นมา ถ้าเป็นจริงขึ้นมาของอย่างนี้มันเกลือกจิ้มเกลือก ในเมื่อกามราคะ ในเมื่อสิ่งสิ่งนี้มันเป็นที่ดึงดูดหัวใจของสัตว์โลก แล้วเราจะพ้นจากโลก จะพ้นไปจากมัน เราก็ต้องพิจารณาถึงแก่น ถึงแก่นของมัน ถ้าถึงแก่นของมันนะ ถึงแก่นของมันต้องถึงแก่นในหัวใจนะ ถ้าถึงแก่นในหัวใจ มันจะเป็นบุญ ให้รู้ให้เห็นตามความเป็นจริงเถอะ

แล้วพอรู้เห็นตามความเป็นจริง จิตใจมันผ่อนคลายไหม เวลามันปล่อยไปแล้ว จิตใจมันว่างไหม พอปล่อยแล้วมันมีความสุขไหม? มันมีความสุขของมัน ถ้ามีความสุข มันมีความเข้าใจของมัน เราก็เข้าไปสิ เพราะสิ่งนี้มันทำให้เรามีอารมณ์ความรู้สึกอย่างนี้

รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง ถ้ารสของธรรมชนะรสทั้งปวง เอาสิ่งนี้มาเป็นตัวตั้ง ตัวตั้งแล้วเราปฏิบัติของเราต่อเนื่องไป ถ้าต่อเนื่องไปมันก็เป็นบุญไง นี่เป็นบุญ ไม่เป็นบาปหรอก

เป็นบาปคือว่าที่เขาเอาเงินไปซื้อวีดีโอมาดูกันนั่นล่ะเป็นบาป เพราะมันไม่มีอยู่จริงในหัวใจ หัวใจมันไม่มีสติ ไม่มีสมาธิ มันถึงเดินไปแล้วก็เอามือควักเงินไปซื้อมาดู ขณะเอาเงินไปซื้อ มันขาดสติจนแล้ว

แต่เนี่ยเวลาเราปฏิบัติ มันเกิดขึ้นโดยสังขจะ ไม่มีใครไปเหนี่ยวรั้งมันมา ไม่มีใครต้องการให้มันขึ้นมาเป็นแบบนี้ ไม่มีใครตั้งใจได้ว่าเราปฏิบัติไปแล้วเราจะเห็นกายในลักษณะไหน เหมือนคนปฏิบัติทั่วไป “หลวงพ่อก จะปฏิบัติ แต่ไม่อยากจะเห็นกาย เพราะกลัวผี” อ้าว! คิดไปนู่นเหมือนกัน

เขาเห็นกายคือเห็นอริยสังข เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมคือสติปัญญา ๔ เห็นศีลคือเห็นจิตวิญญูณ คนก็เข้าใจไม่ได้อีก บอกเห็นกายคือการเห็นผี...ไม่ใช่ เห็นผีคือเห็นจิตวิญญูณ เห็นผีที่มาหลอกมาหลอน เห็นผีที่มาขอส่วนบุญกุศล นั่นคือผี นั่นคือจิตวิญญูณ

แต่ถ้าเห็นกาย เพราะจิตมันสงบ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เพราะกาย เวทนา จิต ธรรมเป็นเครื่องอาศัย เป็นที่ให้เกิดสมันออกไปทำความชั่ว ฉะนั้น ถ้าเราพิจารณาเห็นกาย เห็น

เวทนา เห็นจิต เห็นธรรม คือเส้นทางของกิเลส กิเลสออกไปทางขันธ์ ๕ ออกไปทางธาตุ ๔ เราก็ย้อนมันกลับ ถ้าย้อนกลับ พอย้อนกลับ เราพิจารณาสิ่งนี้ ถ้ามันย่อยสลายหมด กิเลสมันไม่มีทางไป

ถนนหนทาง เวลาเขาเดินทาง เขาเดินทางถนนใช้ใหม่ เราขุดถนนนั้นออก มันจะมาทางไหน กิเลสมันจะมาได้อย่างไร นี่ไง ถ้าเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง นั่นล่ะการเห็นของเรามันเห็นโดยสัจจะโดยที่เราไม่ได้คาดหมาย

การคาดหมายก็เป็นสัญญาแล้ว การคาดหมายเป็นสัญญา การเห็นกาย เราคิดว่าต้องเห็นกาย ครูบาอาจารย์เห็นเป็นกะโหลกศีรษะ เห็นเป็นอวัยวะต่างๆ เห็นเป็นโครงร่างกายเลย แล้วมันนำมาเปรียบเทียบ เห็นต่อหน้า นั่นเขาเห็นจริงๆ เห็นนะ กายนอก กายใน กายในกาย มันเป็นชั้นๆ ชั้นหนึ่งเป็นโสคาบัน ชั้นหนึ่งเป็นสภิกาคามี ชั้นหนึ่งเป็นอนาคามี ชั้นหนึ่งเป็นพระอรหันต์ เห็นอย่างไร มันเห็นเป็นชั้นๆ ขึ้นมานะ นี่การปฏิบัตินะ

เพราะเราพูดนี้ เพราะคำว่าเขาวัดกัณฑ์ว่าเขาเห็นนี่มันเป็นบาป

โอ้โฮ! มันเป็นบุญต่างหากล่ะ เห็นแล้วมันเป็นบาปได้อย่างไร ถ้าเห็นเป็นบาปนะ ถ้าไปถามพระองค์ใด พระบอกการเห็นนี้เป็นบาปนะ โอ้โฮ! เราทำลายอริยทรัพย์ของเราเองเลยล่ะ เราทำลายสิ่งที่อริยสัจที่เกิดจากใจนะ แล้วถ้ามีครูบาอาจารย์องค์ไหนบอกอันนี้เป็นบาปนะ แล้วเราทิ้งอันนี้ไปเลย โอ้โฮ! เสียหายโอกาสมาก ถ้าคนไม่เป็นนะ จะบอกเลยว่าเห็นหญิงกับชายสมสู่กันนั้นมันเป็นเรื่องกามราคะ มันเป็นเรื่องทุจริต มันจะเป็นความจริงขึ้นมาได้อย่างไร

ถ้าเห็นโดยสัจจะ เห็นโดยอริยสัจ ถูก แต่ถ้าเห็นโดยการไปซื้อหนังไปมาดูนั่นล่ะผิด อันนั้นนะเลวทราม

ฉะนั้น “๒. เพราะเหตุใดนิमितมันถึงเปลี่ยนแปลงไปเอง”

นี่ไง “เพราะเหตุใดนิमितมันถึงเปลี่ยนแปลงไปเอง” ถ้านิमितมันไม่เปลี่ยนแปลงไปเอง มันก็ไม่ใช่ไตรลักษณ์นะสิ ถ้านิमितมันไม่เปลี่ยนแปลง มันก็ไม่มีปุถุชน ก็ลยาณปุถุชน โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สภิกาคามีมรรค สภิกาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค

อรหัตตผล ถ้ามันไม่เปลี่ยนแปลง มันก็ไม่พัฒนานะสิ เพราะการเปลี่ยนแปลงนี้แหละ พอมันเปลี่ยนแปลง ตำรอก มันคายออกๆ นี่ไง มันต้องเปลี่ยนแปลง

นิมิต ถ้านิมิต อย่างป้ายโฆษณาสินค้า ป้ายก็คือนิมิต เพราะเราไปเห็น ป้ายก็คือป้าย มันไม่เปลี่ยนแปลงหรือ กเขียนป้ายอะไรไว้มันก็อยู่อย่างนั้นแหละ มันไม่เปลี่ยนแปลงหรือ กเพราะอะไร เพราะมันไม่มีชีวิต นี่ไง อย่างนั้นมันถึงไม่ใช่อริยสัจใจ ที่เขาไปเอาหนังมาดูกัน หนังก็คือหนัง ฉายก็รอบๆ ก็เป็นอย่างนั้นแหละ มันไม่เปลี่ยนแปลงหรือ มันจะเปลี่ยนแปลงก็เปลี่ยนแปลงอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบเท่านั้นแหละ

แต่ถ้าเป็นความจริง นี่ไง ไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ะ รู้จักไหม ก็มันเปลี่ยนแปลงมันถึงได้ถูกใจ ที่เขาปฏิบัติกันอยู่นี้เขาก็เปลี่ยนแปลง เขาเปลี่ยนแปลงจากนิมิต ที่บอกเห็นนิมิตๆ...เออ! จับนิมิตไว้แล้วพิจารณาไป มันจะละเอียดขึ้น

คำว่า “หยาบ ละเอียด” มันเปลี่ยนแปลง คำว่า “หยาบ ละเอียด” เพราะมันเปลี่ยนแปลง เราถึงพูดอยู่นี่ไง ถ้ามันไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ตอบหรือ ถ้ามันไม่เปลี่ยนแปลง เลิกแล้ว แต่เพราะมันเปลี่ยนแปลงไง เพราะมันเปลี่ยนแปลง มันวิวัฒนาการไง

เวลาครูบาอาจารย์ท่านเทศน์ ใจนี้เหมือนหน่อแห่งพุทธรู มันก็เหมือนต้นไม้ ต้นไม้พอปลูกขึ้นมา มันเจริญเติบโตขึ้นมา ธรรมมันขยายแผ่กิ่งก้านออกไป มันเจริญงอกงามขึ้นมา มันโตขึ้นมา นี่ไง ถึงที่สุดแล้วพอมันทำลายต้นไม้ทั้งหมดมันก็เป็นพระอรหันต์ไปเลย

นี่ก็เหมือนกัน การเปลี่ยนแปลงคือความถูกต้อง ที่นี้พอเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงคือไตรลักษณ์ เปลี่ยนแปลงคือทำให้เราเห็น ที่นี้พอพูดอย่างนี้ปั๊บ พอเปลี่ยนแปลง ที่นี้จะสร้างภาพเปลี่ยนแปลงแล้ว

เปลี่ยนแปลงมันต้องเปลี่ยนแปลงไปโดยบางครั้งก็เร็ว บางครั้งก็ช้า บางครั้งเปลี่ยนแปลงไม่ได้เลย เพราะกำลังมันไม่พอ ถ้ากำลังไม่พอนะ ภาพนั้นมันจะอยู่อย่างนั้นนะ แล้วภาพนั้นไม่นิ่ง ภาพนั้นจะไหว ภาพนั้นมันจะคือ แต่ถ้าคือปั๊บ ต้องทิ้งเลย ทิ้งภาพนั้น กลับมาที่พุทโธ

พอมีกำลัง ย้อนกลับไปใหม่ พอกลับไปจับภาพสิ่งนั้น ภาพนั้นจะเป็นไตรลักษณ์ คือมันเปลี่ยนแปลง อย่างเช่นเป็นก้อนเนื้อ ให้ก้อนเนื้อมันย่อยสลายลง ให้มันเนาให้มันเปื่อย ให้มันสุพัง

ไป พอมันพุงไป ก้อนเนื้อที่รู้ที่เห็นมันพุงไป มันไม่มีสิ่งใดเลย แล้วเราไปยึดอะไรล่ะ มัน
ผงๆๆ พิจารณากาย มันผงๆเลยนะ มันผงๆ มันปล่อย พอมันปล่อยแล้วมันก็สำรอก สำรอก มันยัง
ไม่จบ ถ้ามันจบ มันจะรู้ของมัน ถ้าสมมุจเฉพฯ เป็นอีกเรื่องหนึ่งเลย

จะบอกว่า ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ไม่มีกำมือในเรา” จะบอกว่า
ไม่ใช่เคล็ดลับ มันก็เป็นเคล็ดลับของผู้รู้ ผู้รู้กับไม่รู้มันมีเคล็ดลับ คนที่ไม่รู้มีเคล็ดลับ แต่คนรู้แล้ว
ไม่มีเคล็ดลับเลย มันอันเดียว มันสัจจะอันนั้นนะ ถ้ารู้แล้วรู้เหมือนกัน แต่ถ้าไม่รู้ เพราะความไม่รู้
มันเลยมีเคล็ดลับไว้ เพราะมันไม่รู้อันนั้น

แต่ถ้ารู้ ไม่มีเคล็ดลับ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีเคล็ดลับ ไม่มีสิ่งใด
ลับลวงพราง ไม่มี ชัดเจนหมดเลย แต่ที่มันลับลวงพรางเพราะกิเลส เพราะความไม่รู้ของเรา เรา
ถึงลับลวงพราง เราถึงไม่รู้ แต่ถ้ารู้แล้ว ไม่มีเคล็ดลับ

ฉะนั้น ไม่มีเคล็ดลับ มันถึงตรงนี้ ตรงที่มันเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงขนาดไหน ถ้าไม่
บอกถึงที่สุด ไม่บอกถึงขณะจิตที่มันเปลี่ยนจากโศคาปัตติมรรคเป็นโศคาปัตติผล ถ้าไม่มีขณะจิต
ที่มันเปลี่ยนแปลง

เวลามันเปลี่ยนแปลงนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ประจำ แล้วมัน
เด็ดขาด **ตั้งแนบขาด** เวลากิเลสขาดเป็น โศคาบัน เป็นสภิกาทคามิ เป็นอนาคามิ เป็นพระอรหันต์ **ตั้ง**
แนบขาด ตัดแนบขาดเลย ตัดกิเลสขาดเลย ขาดออกไปเลย นั่นละความจริง ถ้ามันสมมุจเฉพพาน
มันจะเป็นอย่างนั้น

แต่ถ้าตักทังคพพาน มันเปลี่ยนแปลงแล้วปล่อย อันนี้มันเปลี่ยนแปลงแต่ไม่ปล่อย บอกมัน
ดับไปเอง มันหายไปเองต่างๆ ถ้ามันเปลี่ยนแปลงมันจะเป็นแบบนั้น ถ้ามันเป็นแบบนั้นมันจะเป็น
ความจริงขึ้นมา

“เพราะเหตุใดนิมิตมันถึงเปลี่ยนแปลง”

ไม่เปลี่ยนแปลงเพราะกำลังไม่พอ ไม่เปลี่ยนแปลงนั้นเป็นวัตถุ ไม่ใช่นามธรรม ธรรมของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นนามธรรม จิตนี้เป็นนามธรรม กิเลสนี้ก็เป็นามธรรม แต่

เป็นนามธรรม ทำไมมันแก้ไขเปลี่ยนแปลงแล้วสิ่งนั้นยิ่งชัดเจน จะบอกว่าเป็นรูปธรรมเลยก็ได้ แล้วถึงที่สุดแล้วมันชัดเจนของมันมาก ถ้าชัดเจน เพราะเปลี่ยนแปลงถึงถูก

ถ้าเปลี่ยนแปลงแล้วจะให้เปลี่ยนแปลง พอบอกเปลี่ยนแปลงถูก จะให้เปลี่ยนแปลง เปลี่ยนแปลงโดยกิเลสสร้างภาพ ผิด

เปลี่ยนแปลงโดยสังขาร เปลี่ยนแปลงโดยกำลังของสมาธิ กำลังของปัญญาที่มันพิจารณาของมัน แล้วมันเปลี่ยนแปลงเป็นไตรลักษณ์ เป็นไปอย่างนั้นชัดเจน อันนั้นเปลี่ยนแปลงอย่างนั้น ถูก แต่ถ้าเปลี่ยนแปลงโดยเราพยายามเปลี่ยนแปลง โดยเราพยายามจะสร้างภาพขึ้นมา ผิด

ที่นี้การปฏิบัติไปมันจะมีผิดมีถูกไป มีครูบาอาจารย์สำคัญตรงนี้ไง ที่บอกครูบาอาจารย์สำคัญๆ สำคัญเพราะเหตุนี้ ถ้าครูบาอาจารย์สำคัญเพราะเหตุนี้ คนจะปฏิบัตินะ ส่วนใหญ่ถ้ามีปัญหา เขาจะเข้าไปฝากเนื้อฝากตัวกับครูบาอาจารย์ที่ไว้วางใจ

ครูบาอาจารย์ที่ไม่ไว้วางใจนะ เวลาเราทำสมาธิได้ ไปถามท่าน ท่านก็บอกว่าไม่ใช่ เวลาเราพิจารณาเป็นนะ เราไปถามท่าน ท่านก็บอกว่าเราหลงทาง ถ้าเราหลงทาง ทำไมเรารู้เราเห็นของเราล่ะ

สังขารมันมีอันเดียวกันนั่นนะ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นนะ พอเราปฏิบัติแล้วเราไปถามท่าน ถ้าท่านตอบมานะ ตอบมามันตรงกับความรู้ความเห็นของเรา แล้วสิ่งใดที่เราไม่รู้ไม่เห็น ท่านชักนำเรา เออ! นั่นอาจารย์เราจริง

แต่ถ้าเรารู้เราเห็นของเรา เราประสบของเรา มา ท่านบอกว่าอันนี้ไม่ใช่ ท่านปิดมือเราทิ้งหมดเลย แล้วบอกว่าไม่มีไม่เป็น แล้วเรามีเราเป็น มันเป็นอย่างไร

นี่ไง หลวงตาท่านพูดบ่อย ถ้าไปถามธรรมะ คุณธรรมะกับใคร แล้วเขาพูดมาโดยที่ไร้เหตุไร้ผล ท่านจะบอกเลย “จิตอย่างนี้หรือจะมาสอนเรา ความรู้อย่างนี้หรือจะมาสอนเรา” ท่านรู้เลย ถ้าเราภาวนาเป็นนะ แล้วไปคุยกับใคร แล้วเขาคุณธรรมะไม่ตรงกับเราหรือแตกต่างกับเรา มันวัดใจกันได้เลย

ฉะนั้น สิ่งที่ว่านิมิตมันเปลี่ยนแปลงๆ มันเปลี่ยนแปลงอย่างไร แล้วมันไม่เปลี่ยนแปลงอย่างไร ถ้าคนจริงมันอธิบายได้หมด ถ้าคนไม่จริงนะ มันเป็นเรื่องวัตถุ แล้วเดี๋ยวยิ่งยุ่งไปใหญ่เลย ฉะนั้น กันเอาไว้ก่อนไง เพราะตอนนี้กรรมฐานแถมมันเยอะ ถ้ามันแถมแล้วเดี๋ยวมันยุ่ง

“๓. เมื่อเห็นนิมิตปรากฏ ผมวางคำภavana เมื่อนิมิตหาย ผมถึงทำภavanaต่อไป เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องหรือไม่”

เรากำหนดภavanaไปก่อนนะ พุทฺโธไปก่อน ถ้าเห็นนิมิต ถ้าไม่มีกำลัง เราไม่ออกไปสู่นิมิตก็ได้ ถ้าเราพุทฺโธซัดๆ นะ พุทฺโธซัดๆ จิตอยู่กับพุทฺโธ มันไม่เห็นอะไรหรอก คนเรากลัวผิด เวลาเห็นนิมิตแล้วก็กลัวนิมิต จะกลัวสิ่งใดก็แล้วแต่ หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ท่านสั่งไว้ อยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทฺโธจะไม่เสียหาย ถ้าเราไปรู้เห็นสิ่งใดแล้วตกใจ ไม่ต้องกลัว ระลึกพุทฺโธซัดๆ กอดองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ กอดพุทฺโธไว้ ถ้ากอดพุทฺโธไว้ จิตมันกลับมาพุทฺโธหมดแล้ว มันจะไม่รับรู้อะไรเลย

สิ่งที่ว่าพุทฺโธๆ จิตมีกำลังมันก็ออกไปรู้ไปเห็น ถ้าเราพุทฺโธปั๊บ มันก็กลับมาสู่ผู้รู้ ผู้รู้ ผู้พุทฺโธ จะไม่เสีย จะไปรู้ไปเห็นอะไร ถ้าตกใจนะ ระลึกพุทฺโธไว้ซัดๆ แล้วภาพนั้นจะหายไป

แต่ส่วนใหญ่ พอคนเราไปรู้ไปเห็นสิ่งใดแล้วตกใจ พอตกใจก็สงสัย สงสัยก็อยากรู้ อยากรู้ก็ตกใจ ตกใจก็อยากรู้ มันไปเลย ยิ่งตกใจ ยิ่งค้นคว้า ยิ่งอยากจะทำมันแก้ไข ไปเลย

ถ้ารู้ถ้าเห็นสิ่งใด กลับมาที่พุทฺโธ อย่าตามไปทั้งสิ้น ไม่ทึ่งผู้รู้ ไม่ทึ่งพุทฺโธ ไม่เสียหาย

ฉะนั้น ถ้ามันพุทฺโธๆ ถ้ามันเกิดนิมิต แล้วนิมิตนั้นเราพิจารณาแล้ว พิจารณาแล้วพิจารณาเล่า มันเป็นไปไม่ได้ คือพิจารณาแล้วมันไม่จบ มันไม่จบ เรารู้แล้วว่ากำลังเราไม่พอ เราไม่ต้องไปที่นิมิตนั้น เราอยู่ที่คำภavanaให้ซัดๆ ซัดๆ ขึ้น ซัดๆ ขึ้น สมาธิมันจะเข้มแข็งขึ้น สมาธิมันจะมีกำลังมากขึ้น ถ้าสมาธิมีกำลังมากขึ้น ถ้าเราปล่อยปั๊บ ถ้ามันเป็นจิตนิสัยของเรา มันจะเกิดนิมิตนั้น มันจะจับนิมิตนั้น

ถ้าจิตมันมีกำลังขึ้นมา มันเห็นนิมิตนั้นไม่ได้ มันก็รำพึงนิมิตนั้นขึ้นมา รำพึงคือคิด คิดถึงนิมิตอันนั้น ถ้าจิตมีกำลังแล้วมันก็ดึงเอานิมิตนั้นขึ้นมา ขึ้นมามันก็พิจารณาของมันไป

ถ้าพิจารณาของมันไป กำลังมันพอแล้ว พิจารณาไปแล้วมันก็จะเป็นไตรลักษณ์ คือมันจะแปรสภาพ ไอ้ที่มันเปลี่ยนแปลงๆ นั่นละมันเปลี่ยนแปลง มันถูก เปลี่ยนแปลงจากเนื้อสดๆ มันกลายเป็นเนื้อเน่าเนื้อเสีย กลายเป็นเนื้อที่มันพุงพอง พองพุงพองแล้วมันทำลายไป

หลวงตาท่านพิจารณาของท่านนะ พิจารณาน้ำเป็นน้ำ ดินเป็นดิน ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ กระจกมันแข็งอยู่ ท่านก็นึกถึงดินเลนนะ จิตท่านสงบ ท่านนึกถึงแผ่นดิน แผ่นดินกลบ พับ! แผ่นดินมันก็ราบเป็นหน้ากลองไปเลย ไม่มีเลยเห็นไหม พอมันพิจารณาไปแล้วมันจะเหลือใจ

แม้ซีแก้ว หลวงตาบอกว่าอย่าส่งออกๆ นะ แล้วพิจารณาร่างกายนี้ พอพิจารณาร่างกายนี้ หลวงตามาพึ้นๆ มันย่อยสลายหมดเลย เหลือหัวใจไว้เด่นตวบๆ ตวบๆ หัวใจมันไม่ไป หัวใจเด่นตวบๆ ตวบๆ อยู่ นั่นนะ ทีนี้หัวใจเด่นตวบๆ ท่านเห็นนิมิตของท่าน มันเห็นของท่านนะ แล้วหลวงปู่มันท่านมาสอน หลวงปู่มันท่านก็มาเขี่ย หัวใจนี้ทำอะไรไม่ได้ เพราะถ้าหัวใจนี้มันตาย เดี่ยวชีวิตมันจะไม่มี หัวใจเด่นตวบๆ ตวบๆ อยู่ นั่นมันย่อยสลายหมดเลย นี่เวลาคนกาวนาเป็นเขาเป็นอย่างนั้น

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลาถ้ากำลังมันพอ กำลังมันพอ จับนิมิตได้ เราจับนิมิตได้ จับอะไรก็ได้ให้เป็นธาตุ ๔ และขันธ ๕ ของเรา แล้วพิจารณามันไป ถ้ากำลังมันพอนะ มันจะแปรสภาพของมันไป แล้วมันเหลืออะไร ถ้ากำลังไม่พอมันจะเหลือสิ่งนั้น แล้วถ้ามีปัญหาขึ้นมา หลวงตาท่านพิจารณาหมดเลย ท่านบอกเหลือแต่กองกระดูกอยู่ พอกองกระดูก แล้วท่านระลึกถึงดิน ดินกลบ พับ! กลบ พับ! ก็ปล่อย ปล่อยให้ ปล่อยให้ ปล่อยให้ มันก็ผ่าน คนเราปฏิบัติมันมีวาสนาของคนใจ

ฉะนั้น คำว่าถ้าเห็นนิมิตปรากฏขึ้นมา เขาถามว่า จะปฏิบัติอย่างไรต่อไป ปฏิบัติอย่างไรให้ถูกต้อง

ถ้าปฏิบัติอย่างไรต่อไป นิมิตที่รู้ที่เห็นมา นั่นนะคือการฝึกฝนใจ คือใจปฏิบัติมา มันรู้มันเห็นของมันมาเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามาถูกต้องแล้วแหละ ทีนี้คำว่า “ถูกต้อง” มันก็ต้อง คนเราการศึกษามันก็ผ่านอนุบาลมา ประถมมา มัธยมมา ก็ผ่านอุดมศึกษามา แล้วก็เรียนเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันฝึกหัดภavana มันก็ผ่านเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา การปฏิบัติเป็น
 อย่างนี้ ปฏิบัติใหม่เป็นอย่างนี้ ถ้าปฏิบัติไม่รู้ คือว่ายังไม่รู้เหตุรู้ผล มันก็คั่นคั่นของมันไปได้นะ แต่
 ไปบอกว่าถ้าทำอย่างนั้นๆ บ๊ีบ มันรู้แล้วนะ พอรู้แล้วปฏิบัติยากแล้วละ เพราะมันจะเอามรรคเอา
 ผล พอเอามรรคเอาผล ก็เลสมันก็เอาสิ่งนั้นมาทำลายการปฏิบัติของเราเหมือนกัน

กิเลสร้ายนัก ถ้าไม่รู้อะไรเลย ปฏิบัติไปมันก็เป็นตามข้อเท็จจริง เป็นวิทยาศาสตร์เลย แต่
 พอไปรู้แล้วนะ อ้อ! ไอ้นี้ดี ไอ้นี้ไม่ดีนะ มันก็จะคัดแต่เรื่องที่ดีๆ อะไรๆ ก็จะให้ดีหมดเลย แล้วมันก็
 จะไม่มีอะไรดีเลย เพราะเป็นสัญญาทั้งหมด พออยากได้ดีๆ ก็เลยกลายเป็นของปลอมหมดเลย แต่
 ถ้าไม่รู้อะไรเลยนี่มันเป็นจริง

ฉะนั้น สิ่งทีบอกกว่า “นิมิตมันปรากฏขึ้น แล้วผมก็ภavanaไป ผมวางคำภavana เมื่อนิมิตหาย
 ผมถึงภavanaต่อเนื่องไป”

ถ้านิมิตหาย อย่างนี้มันตามเวรตามกรรมไง อย่างนี้ตามอำนาจวาสนา ถ้าตามเวรตามกรรม
 ถ้าเป็นขিপปาภิกขุญาณะ สำเร็จไปแล้ว ขิปปาภิกขุญาณคือสร้างอำนาจวาสนาไว้มาก สร้างบุญไว้มาก
 มันจะเข้าสู่อริยสัจเลย แต่เราไม่ได้สร้างอำนาจวาสนาไว้มาก เวไนยสัตว์คือคนชั้นกลาง คนชั้น
 กลางต้องหาอยู่หากิน ต้องปากกัดตีนถีบ เราไม่ใช่คนชั้นสูงและไม่ใช่มนุษย์ชั้นต่ำ

คนชั้นต่ำคือคนรากหญ้า คนรากหญ้าเขาไม่สนใจเรื่องการภavana เพราะเขาสนใจแต่เรื่อง
 ปากเรื่องท้อง คนชั้นสูงเขาก็เพลิดเพลินในอำนาจวาสนาของเขา ไอ้เราคนชั้นกลางนะ ปากกัดตีน
 ถีบ ปากกัดตีนถีบ เราก็ต้องหาอยู่หากิน หาดำรงชีวิต การประพฤติปฏิบัติของเรา เวไนยสัตว์คือ
 คนชั้นกลาง คือสามารถปฏิบัติได้ พอสามารถปฏิบัติได้ ปฏิบัติไปแล้วมันก็ลุ่มลุกคลุกคลาน ถ้า
 ลุ่มลุกคลุกคลาน เราก็ยังทำได้ คนชั้นกลางเขาอยู่ในสังคมเพื่อความสงบร่มเย็นของเรา ในการ
 ปฏิบัติก็เหมือนกัน

ฉะนั้น ถ้ามันปรากฏนิมิตขึ้นมา แต่กำลังไม่พอ มันก็เป็นอย่างนี้ คือมันก็มีวงจรของมัน แต่
 ถ้าเราต้องการความเจริญก้าวหน้า พอนิมิตเกิดขึ้น เราไม่ส่งออกไปกับนิมิต เรากำหนดพุทโธไว้
 กำหนดคำภavanaไว้ มันคงไว้ ถ้ามีกำลังแล้วเราก็ไปที่นิมิตนั้น ใช้ปัญญาพิจารณามันไป อย่างเช่น
 ที่พระท่านชี้ให้ดู กำลังเราดี มองไปทะเลหนึ่ง แต่ถ้าพอเรามีสติตั้งไว้ มันจะถึงแก่หนึ่ง ถ้าถึงแก่
 หนึ่งแล้วเราพิจารณาของเราให้มันแปรสภาพให้เราดู ถ้าแปรสภาพให้เราดู มันจะสำรอกมันจะ

กายของมันออก ถ้ากายออก ถ้ามันทำได้รอบหนึ่งมันก็ปล่อยวางตทั้งคปทาน แล้วพอจิตสงบแล้ว ก็กลับไปทีนิมิตอีก ถ้านิมิตไม่ได้ก็กลับไปทีเวทนา กลับไปที่จิต กลับไปที่ธรรม สติปัญญา ๔ เหมือนกันหมด อันใดอันหนึ่ง ฉะนั้น ซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่อย่างนี้ ถ้าซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่อย่างนี้ ถ้าปฏิบัติ ไปมันจะปฏิบัติเป็นความถูกต้องไง

ทีคำถามทั้งหมดมานี้มันถูกต้องแล้ว เพียงแต่ที่เราสะเปะสะปะคือเราไม่รู้ เราจับต้นชนปลายไม่ถูก เราถึงปฏิบัติแล้วไม่เจริญก้าวหน้า แต่ถ้าเรามีครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์ถ้าได้ยืนอย่างนี้นะ ครูบาอาจารย์ท่านจะเปิดทางให้เลย เปิดทางให้เลย หลวงตาท่านใช้คำนี้ คำว่า “โค” คือวัวควายมันอยู่ในคอก มันโดนคอกล้อมไว้ ถ้าตัวโค โควายตัวใดมันอยู่ที่ปากประตู เวลาคนเปิดประตู ตัวนั้นจะออกก่อน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาปฏิบัติ คนปฏิบัติถ้ามันมีช่องทางอย่างนี้ จิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นการเปื้อนเน่า เห็นต่างๆ นี่โคปากคอก ถ้ามีครูบาอาจารย์เปิดประตูให้ ผลวะ! ออกเลย ถ้าออกเลย มันก็ออกไปความถูกต้อง

ฉะนั้น ไม่มีครูบาอาจารย์หนึ่ง แล้วเรายังสงสัย ถ้านิมิตเกิดขึ้น “พอปรากฏนิมิต ผมก็วางคำถาวนา”

เพราะตามมีตามเกิดไง พอเกิดนิมิตขึ้นมา เราก็วางคำถาวนา พอนิมิตหายไป เราก็กลับมาถาวนาต่อ ฉะนั้น มันก็อยู่ที่ทำไปโดยเวรโดยกรรม แต่ถ้าเราทำไปแล้วมันไม่สมมุจเจตฯ มันไม่สิ้นสุด เราก็กลับมากำหนดพุทโธ พุทโธซัดๆ อยู่ที่คำถาวนา ยังไม่ไปที่นิมิต พอกำลังมันพอแล้ว มันถึงปล่อยไปที่นิมิต ถ้าปล่อยไปที่นิมิต มันพิจารณาแล้วมันจะปล่อย นั่นคือกำลังพอ ถ้ากำลังไม่พอนะ มันไม่หายไป นี่ไง ว่าซากศพก็หายไป ทุกอย่างก็หายไป นี่มันเป็นตามเวรตามกรรมหมดเลย ตามเวรตามกรรมไง ถ้าตามเวรตามกรรม มันมีสมมุทัยเข้ามา คือกิเลสมันอยู่กับเราอยู่แล้ว กิเลสอยู่กับเราอยู่แล้ว กิเลสมันก็ไม่ให้เราอดพ้นไปจากมันหรอก

แต่ถ้าเรามีมรรค มีมรรคคือมีสังขารม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราทำเข้มแข็งขึ้น ทำดีขึ้น เราทำด้วยสติปัญญาของเรา เราทำด้วยสติปัญญาของเรา เราไม่ไปทำตามกิเลส แล้วเราพิจารณาให้เป็นข้อเท็จจริง เป็นเนื้อเป็นหนังของเรา แล้วมันจะเป็นความจริงของเรา ถ้าเป็นความจริงของเรา มันก็จะเห็นผลไง

ฉะนั้น คำว่า “จะปฏิบัติอย่างไรต่อไป เวลานิมิตปรากฏ ผมวางคำกาวานา”

มันตามเวรตามกรรม วางกาวานามันก็ไปแล้ว แล้วพอนิมิตหาย พอใช้จ่ายหมดแล้ว พอเงินหมดก็จะมาหาเงิน เงินก็กลับมาที่สมาธิ พอกลับมาที่สมาธินะ กลับมาที่สมาธิมันก็เห็นอีก มันก็ละล้าละลังใจ ฉะนั้น เราต้องสะสมเงินให้พอเลย ซื่อขาด ไม่ผ่อน ซื่อขาดเลย ซื่อเงินสด ถ้าอย่างนั้นเราก็ต้องมีเงินพอ มีเงินพอ เราต้องมีสมาธิ มีกำลังเข้มแข็ง กำลังเข้มแข็งแล้วกลับไปพิจารณา ถ้ามันขาดก็จบ จบเลยนะ ถ้าจบเลยนะ เดี่ยวจะถามมาเองถ้าจบ ถ้ามันไม่จบมันก็ละล้าละลังอย่างนี้ นี่พูดถึงว่าการนั่งสมาธิ

“สมาธิ นิมิตที่ทำให้เกิดกำหนด และนิมิตที่ทำให้ละความกำหนด”

ฉะนั้น นิมิตนี้เราบอกว่าเป็นนิมิตกาวานา เป็นนิมิตที่เราภาวนาเกิดขึ้น ไม่ใช่nimิตเกิดที่เขาว่าตตินิมิตต่างๆ ถ้าตตินิมิต มันไม่แปรสภาพแบบนี้

ที่เขียนว่า ทำไมนิมิตมันเปลี่ยนแปลง

เปลี่ยนแปลงเพราะมีสติมีปัญหา มันถึงเปลี่ยนแปลง เพราะมันเปลี่ยนแปลงมันถึงเป็นไตรลักษณ์ เพราะมันเป็นไตรลักษณ์ มันถึงเป็นสติปัญฐาน ๔ เพราะมันเป็นสติปัญฐาน ๔ มันก็เข้าสู่มรรค ๘ ถ้าเข้าสู่มรรคมันก็ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เอวัง